

še pred vojno, sta bila poslana v svet brez uredničkovega spremstva. Tako se šele iz uvoda tretjega zvezka po dolgem intervalu poučimo o namenu in cilju izdaje, ki naj bi bila ljudska. Radi tega ostane nerazumljivo, čemu naj v tem okviru služi ves ogromni posredni in neposredni material, zbran v uvodu in v opombah. Tukaj se v posamezna dejstva ne spuščam, omenim naj le, da sta za individualni urednikov slog značilna sistematični kaos in miselno prehitvanje. Pričujoči zvezek je zopet brez opomb, ker je tozadevni delni material privzet v uvod. Radi tega te izdaje že iz metodičnih vidikov ne moremo odobravati. Ob Prijatelju in Cankarju se je naš okus pač razvadel. Mislim, da je le znamenje novih dni, če smo postali občutljivejši tudi v tem oziru. France Vodnik.

Fran Maselj - Podlimbarski: Zbrani spisi. II. zvezek. 1928. Uredil dr. Janko Šlebinger. V zbirki: Slovenski pisatelji. Izdaja in zalaga Tiskovna zadruga v Ljubljani.

V I. zvezku (izdanem že leta 1925.) čitamo Masljeve spise iz let 1884—1894, med njimi »Gorske potoke«; po ljubljanskem potresu (1895), ki ga pa M. ni doživel v domovini, ampak je le čital o njem, živeč v Terezinu na Severnem Češkem, je začel snovati »Potresno povest«, ki jo je dovršil v treh letih v Olomucu, kjer je bolj srečno preživel zadnjih šest let svoje vojaške službe (1899—1905), je spisal črtico »Vojvoda Pero in perica«, potopisne »Moravske slike« (Na Hani, Izlet na Radhošt, Z manevrov na Slovaškem): vse to je bilo tiskano v Ljubljanskem Zvonu v letih 1903 in 1904; takrat je tudi za Koledar Družbe CM (1905) spisal tri kratke satirične anekdote: »Kdaj sem se smejal.« Ko se je slednjič 5. okt. 1905 (o priliki petdnevnega bivanja v Krakovu) za vedno rešil vojaškega službovanja, se mu je izpolnila najljubša želja: po 35 letnem bivanju v tujini se je preselil v domovino (v Ljubljano), ki je tako goreče po njej hrepenel. Tu mu je iz srca privrel prelepi spis: »Slovenec na tujem« (Koledar CM, 1907), s prekrasnim zaključkom: »Najlepši trenutek življenja je oni, ko se človek srečno vrača v svojo domovino.« Tedaj je popisal tudi svoj »Izlet v Krakov« (Ljubljanski Zvon, 1907). Vsi ti spisi (nastali torej v letih 1895—1906, oziroma 1907) so ponatisnjeni v tem (II.) zvezku Zbranih spisov. Urednik je napisal XX strani uvoda, v Opombe (345—368) je pa sprejel satirični Masljev uvod k »Potresni povesti« (ponatis iz Slov. lista, 1897) ter obširno časniško poročilo o ljubljanskem potresu (iz Slovenskega Naroda, 1895).

Z načinom gradnje svoje »Potresne povesti« (obilica snovnozanimivih dogodkov) je M. še ves pristaš romantičnega realizma Jurčičevega; bogastvo jezika in pesniških prisodob (časih sicer ponesrečenih) pa že kaže v novo dobo simbolizma. Urednik ni zapisal o povesti nobene sodbe razen dveh kratkih označeb: da je v njej vrsta dobro označenih vaških tipov, ki da so v svojih kretanjah in besedah verno po življenju posneti. Eden izmed namenov povesti naj bi bil: šibati »zabitost« in »duševno temo« naših ljudi, ki so v tisti (potresni) noči hoteli videti Antikrista, samega peklenškega kosmatinca, ki da so sredpostno nedeljo slišali o njem govoriti v pridigi (str. 102). Na drugem mestu pisatelj očita župniku, da je preveč s prižnice

ljudem govoril o poslednji sodbi, o hudiču in peklu in skoraj nič o bližnjih rečeh: kako Bog deluje v svoji narodi (str. 115). Tu bi pisatelju lahko odgovorili: V tisti strašni noči so tudi mnogi zelo izobraženi možje, ki niso hodili v cerkev, mislili, da se bliža sodnji dan! Zdi se nam, da se taka prirodna katastrofa ne bi smela uporabiti humoristično. — Vsa povest se zgodi velikonočno nedeljo dopoldne, popoldne, zvečer in v noči. O kakšni velikonočni ubranosti ni v povesti prav nič čutiti. In učinek katastrofe na razne Gabrovčane, kako je vse to razmetano in razblinjeno! Več ko pol povesti govori samo o tem. Pis. se je učil — kakor sam trdi — tudi pri Manzoni. Premalo! Kako ima Manzoni podoben prizor (plat zvoná ob nočnem napadu!) kratko, na par straneh, a plastično opisan! Tu se vidi: Podlimbarski je bil pripovednik, a umetnik ni bil. — V potopisnih slikah z Morave pa vidimo to-le: pisatelj dobro opazuje pogubni vpliv židovstva med nesrečnimi Slovaki, mrzi militarizem, obsoja pa tudi krščanskosocialno stranko (»stranko olomuškega nadškofa«, str. 206) kot separatistično. In danes vidimo, da je ta stranka (šramek!) zanesljiv steber češkoslovaške republike! Značilna za vse mišljenje Podlimbarskega je ugotovitev, da Čehi ne delajo po geslu: Moli in delaj, ki je »uspavajoče za ves narod« (str. 206), ampak po novem: Delaj in misli! in da je tudi v tem nauku molitev, ki časti Boga in človeka. Drugače pa je M.-P.-i lahko vzor slovenskemu popotniku: vedno potuje sam, pa vendar v neki družbi: stalna družica mu je ljubezen do domovine, ki nanjo povsod in vedno misli.

Že v vsem tem zvezku se kažejo tako glede stila kakor glede vsebine (židovstvo!, »bedni katolike«) daljni obrisi »Gospodina Franja«. To zasledovati, je zelo poučno.

Škoda, da urednik članka »Slovenec na tujem« ni dal natisniti dobesedno! J. Debevec

Griša: **Prebujenje.** (Pesmi.) Kranj, 1927. Samozaložba? — Griša: **Mozaik.** Ljubljana, 1927. Samozaložba.

Griša (tudi Gliša) Koritnik je značilen pesniški epigon iz prvega desetletja tega stoletja. Priobčeval je svoje pesmi v Domu in svetu in Zvonu pred vojno, odmril za dvanaest let (Prerojenje!) in šele sedaj stopil pred publiko z novimi pesmimi. Pa te pesmi nosijo prav tako vse znake onodobne poezije. Griša v sebi ni doživel novih globin, le prebudil se je. Zbirki, ki ležita pred nami, sta značilni po svoji brezobličnosti, brezosebnosti. Neplastičnosti. Ne vidiš pesnikove notranje podobe, ne odpre ti srca. Griša je skromen pesnik, poln melodije, ki se v starem, že izrabljenem besednem materialu nepriljeno poje. Poje iz Gregorčiča in se približuje Sardenku (Moja duša piše stihe). Prav Sardenku sliči njegovo ustvarjanje: doživlja epično in se razblini v lirizem. Zato se mu posrečijo prigodnice in deklamovanke, ki so grajene na variiranju misli (Domovina, Manom Strossmayerja itd.). Sem pa tam ujame pristne pesmi (Mene je strah prevzel, Tvoje pismo), predvsem filozofske (Tebi, Elegija), kar le potrjuje, da mu je bistvena refleksija, bližja oda kot lirična pesem. Sicer pa vplivata zbirki enolično, sta polni besed, ki nimajo doživetja v sebi. Predvojna poezija. T. D.